

Зоран Кисић, дипломирани компаративиста и библиотекар
ЈУ Народна и универзитетска библиотека РС, Бања Лука

УДК: 027.22-051: 001.8

DOI: 10.7251/BSCSR1706280K

БИБЛИОТЕКА(Р) КАО ПОСРЕДНИК У НАУЧНО ИСТРАЖИВАЧКОМ РАДУ

Сажетак: Библиотека(р) као стручни посредник у научном истраживању има значајну улогу у друштву.

Све библиотеке: националне, универзитетске, градске, факултетске и школске требале би бити стручни посредник за кориснике својих услуга.

Стручна и квалитетна информација зависи првенствено од извора, грађе и избора литературе, као и од стручности и ангажованости библиотекара. Веома је битно имати стручну литературу и релевантне изворе за истраживање било које научне области. Поред тога од изузетног значаја је помоћ библиотекара, који би требао бити посредник између информације и корисника услуга. Дobar библиотекар је прије свега добар и вриједан истраживач; стручни посредник који координира, помаже и олакшава кориснику како да дође до жељене информације и потребне литературе за истраживање.

Обавеза сваког библиотекара је да се потруди и ангажује да пронађе тражену информацију, затим да је прослједи кориснику, самим тим библиотекар технички и методолошки учествује у стварању и изради научно-истраживачког рада.

Кључне ријечи: библиотека(р), информација, корисник, научно истраживање.

Савремени захтјеви научног истраживања у библиотечко информационој дјелатности су флексибилност, креативност и доживотно учење. Библиотеке у том процесу имају значајну улогу јер оне подстичу и омогућавају разне начине истраживања, усвајања новог знања и уопште образовања. Библиотеке учествују у образовању корисника за ефикасно проналажење, приступ, размјену и употребу информација. У данашњем времену библиотека је мјесто гдје се одвија процес научног истраживања. Библиотека

постаје информацијска платформа у умраженом друштву знања. Улога библиотеке и библиотекара постаје све значајнија, с обзиром да је за друштво знања потребно обезбиједити проналажење, посредовање и употребу информација.

Идеја вирталне библиотеке заснива се на унапрјеђењу учења на даљину, па библиотеке треба да обезбиједи одговарајуће сервисе и програме за удаљене кориснике. Едукација корисника путем интернета развила је нове услуге чије су предности отворени и доступни програми који почивају на интеракцији библиотекара и корисника. Библиотеке морају да се прилагоде предстојећим технолошким достигнућима и образовним реформама, јер без њих нема успјешног дјеловања у смислу научног и информацијског истраживања. Данас су библиотеке Југоисточне Европе већином умрежене у систем COBISS, који представља организациони модел повезивања библиотека у библиотечко информациони систем. COBISS. NET је назив мреже која међусобно повезује националне библиотечко информационе системе различитих држава, и њихове информационе системе о истраживачкој дјелатности. Библиотечко информациони систем, као и информациони систем у научно-истраживачкој дјелатности су неопходна структура без које се не може замислити савремено образовање, наука и истраживање, као ни технолошки и економски развој. Библиотеке су један од најважнијих фактора у образовању и научно-истраживачком раду.

Улога библиотеке у процесу научног истраживања може се састојати у пружању информацијских услуга у ужем смислу (претраживање информацијских извора, међубиблиотечка позајмица, информацијске услуге) или у ширем смислу као подстицај информацијском описмењавању, укљученост у осмишљавање и спровођење обуке информацијском описмењавању и у виртуалном окружењу, те посредно кроз услуге израде тематских портала као подстицаја за учење, наставу и истраживање. Библиотекар као

посредник на тај начин преузима важан научно-истраживачки и васпитно-образовни задатак, а тиме и одговорност за квалитет научно-истраживачког рада и васпитно-образовног процеса. Своју одговорност библиотекар дијели са истраживачима, наставницима и студентима. Институте и универзитете који имају добро развијене библиотеке и стручно оспособљене библиотекаре постижу знатно боље резултате у раду. Библиотеке зато треба да осмишљавају програме који ће развијати свијест о важности научних и техничких информација. Укључивање информацијске писмености у програме института и универзитета захтјева заједничку сарадњу и координацију са библиотекама. Код корисника треба подстицати свијест о значењу научних информација, као и потребу непрекидног обнављања знања. За обављање тих задатака библиотекарима је потребно одговарајуће стручно образовање. Библиотекарство се нужно мијења, од библиотекара се очекује да поред традиционалних послуга и знања посједује и додатне вјештине за рад у свијету дигиталних информација, те су принуђени да се стално усавршавају. Важан корак у рјешавању ове потребе савременог библиотекарства јесте организовање одговарајућих едукативних програма, који би припремили будуће библиотекаре за ново радно окружење. Циљ универзитетског студијског програма Библиотекарство јесте оспособљавање студената за најзахтјевнији стручни рад и руковођење библиотекама. Библиотекарство је савремена, актуелна, динамична и занимљива дјелатност, иако њени почеци сежу у доба антике. Обим послова библиотекара обухвата широк спектар стручних активности. Од помоћи студентима у изради семинарских радова, до сарадње са истраживачима на објављивању научних текстова, чувања рукописа и некњижне грађе, до припремања дигиталних библиотека. Библиотекари успостављају мостове између читалаца и аутора. Будући да у садашњем развоју информационе технологије, а ни у друштву уопште, та дјелатност и професија није довољно сазрела, у студиј-

ском програму библиотекарства се нуди стручно знање које ће дипломцима омогућити професионалност у раду и напредовање након завршетка студија. Стручне компетенције дипломираних библиотекара биле би: оспособљеност за руковођење библиотекама, оспособљеност за промовисање и ширење значаја библиотеке, оспособљеност за самостално научно истраживање и објављивање истраживачких резултата, оспособљеност за тимску истраживачку и развојну активност, креативност и оригиналност идеја. Схватање значаја и улоге информација, теорије информација, методологије научног рада, културе и комуникације у библиотеци и у савременом друштву уопште.

Библиотеке су храмови знања и меморије људске цивилизације. Без њих би свака генерација морала да почиње из почетка у прикупљању сазнања, а савремена информациона технологија омогућава интерактивност знања на сасвим нов, бржи и комплекснији начин. За развој науке значајан је отворен приступ информацијама и изградња институционалних дигиталних репозиторија са отвореним приступом у којем се чувају текстови, слике, мултимедијалне презентације, подаци, а то треба на себе да преузму библиотеке. За информацијско друштво које подржава на знању заснован развој, библиотечко информациони системи о истраживачкој дјелатности, представљају изузетно значајну област без које се не може замислити савремено универзитетско образовање и научно истраживање, а самим тим ни културни, технолошки и привредни развој друштва. Библиотеке не могу успјешно да функционишу без координације и сарадње са културним и научним установама. Морају да се повезују и на тај начин обезбјеђују услове за дијалог и сарадњу као најбољу основу за развој сваке државе и међународне заједнице у цјелини.

Литература:

1. Брофи, Питер. Библиотека у двадесет првом веку, Београд, 2005.
2. Максимовић, Војислав. Основе теорије библиографије са примјерима, Филозофски факултет Универзитета у Источном Сарајеву, Источно Сарајево, 2005.
3. Вранеш, Александра. Од рукописа до библиотеке: појмовник, Филолошки факултет Универзитета у Београду, Београд, 2006.
4. Билбија, Биљана. Основи библиотекарства, Глас српски – Графика, Бањалука, 2004.
5. Филипи-Матутиновић, Стела. Електронски извори информација у науци, Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“ у Београду, Београд, 2011.

LIBRARY (LIBRARIAN) AS A PROFESSIONAL MEDIATOR IN SCIENTIFIC RESEARCH ACTIVITY

Abstract: Library (Librarian) as a professional mediator in scientific-research work has significant role in the society.

All libraries: national, university, municipal, collegiate and school libraries should be professional mediators for the users of their services.

Expert and good quality information depends primarily on its sources, materials, and the choice of literature, as well as on expertise and involvement of a librarian. In order to conduct research in any scientific area, it is very important to have access to professional literature and relevant sources. In addition, it is very important to have assistance of a librarian, who should act as a mediator between information and service users. Above all, a good librarian should be a good and a hard-working researcher; a professional mediator who coordinates, assists and enables user to get access to desired information and literature necessary for research.

Every librarian has an obligation to make all efforts in order to find requested information, then to transmit that information to users, which by itself makes librarians technical and methodological participants in creation of scientific research activity.

Key words: library (librarian), information, user, scientific research.